

Alexandru IORDACHE

ARMA INFORMAȚIEI

„Soldat cu arma la picior...”

ediția a II-a, revăzută



CETATEA DE SCAUN
EDITURA

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. Silviu Miloiu

Prof. univ. dr. Ottmar Trașcă

Editor și copertă: Dan Iulian Mărgărit

Redactor: Mirela Ivan Nobel

Tehnoredactare: Editura Cetatea de Scaun

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

IODACHE, ALEXANDRU

Arma informației : "Soldat cu arma la picior..." / Alexandru

Iordache. - Ed. a 2-a, rev.. - Târgoviște : Cetatea de scaun, 2026

Conține bibliografie

ISBN 978-606-537-857-5

355.40

Toate drepturile de reproducere, integral sau parțial, prin orice mijloace, inclusiv stocarea neautorizată în sisteme de căutare sunt rezervate. Reproducerea se poate face doar cu acordul scris al editurii, cu excepția unor scurte pasaje care pot constitui obiectul recenziilor și prezentărilor.

ISBN 978-606-537-857-5

©Editura Cetatea de Scaun®, Târgoviște, 2026

email: editura@cetateadescaun.ro, www.cetateadescaun.ro

Tipărit la Editura Cetatea de Scaun

Cuprins

Prefață.....	9
Introducere.....	17
Preambul.....	17
I. Aspecte conceptuale cu privire la serviciile secrete românești în timpul războaielor mondiale	23
I.1 Organizare legislativă și metodologică	23
I.1.1 Scurt istoric al evoluției organizatorice a structurilor de informații românești	23
I.1.2 Aspecte metodologice privind activitatea serviciilor de informații	44
I.1.2.a. Activitatea informativă	44
I.1.2.b. Rolul serviciului secret de informații	45
I.1.2.c. Scopurile urmărite de serviciul secret	47
I.1.2.d. Realizarea materialelor de informare.....	51
I.2. Pregătirea pentru activitate a ofițerilor de informații.....	52
I.2.1. Pregătirea profesională și specifică.	53
I.2.2. Pregătirea fizică și militară	58
I.3. Elemente de securitate acțională	63

I.3.1. Pregătirea contrainformativă a ofițerului de informații ..	63
I.3.2. Instrucțiuni privind conduita ofițerului de informații ...	69
I.4. Relația și colaborarea cu instituțiile statului	71
I.4.1. Relația și colaborarea cu reprezentanții conducerii statului român	71
I.4.2. Colaborarea în cadrul comunității informative	78
I.5. Contactele și modul de a gestiona relațiile cu alte servicii secrete	82
I.5.1. Raporturi și confruntări informative cu Intelligence Service	83
I.5.2. Statele Unite ale Americii – amenințarea de dincolo de ocean.....	92
I.5.3. Serviciul Special de Informații și Abwehr – cooperare și parteneriat secret pe parcursul războiului	95
I.5.4. Episod al bunelor relații informative cu Deuxieme Bureau	121
I.5.5. Acțiuni informative și contrainformative în spațiul sovietic.....	123
I.5.6. Combaterea informativă a acțiunilor promovate de revizionismul bulgar	137
I.5.7. Combaterea informativă a spionajului maghiar	140
I.6. Structuri informative distincte.....	147
I.6.1. Serviciul de Informații și Siguranță al Deltei	148
I.6.2. Grupul cu sarcini informative condus de Vasile Chilian.....	157
I.6.3. Serviciul de Informații și Contrainformații româno-rus.....	159
I.6.4 Misiunea specială condusă de Henri Berthelot	161
I.6.5. Eșalonul Mobil.....	165
I.6.6. Serviciul de informații regimentar	175

I.6.7. Serviciul personal al lui Carol al II-lea, condus de Ernest Urdăreanu	176
II. Contribuții și acțiuni ale serviciilor secrete românești în evoluția marilor conflagrații mondiale	178
II.1 Atentate de jucate	178
II.1.1 Atentate asupra unor lideri politici	178
II.1.2. Atentate asupra unor capacități militare.....	183
II.2. Cazuri de sabotaj și acțiuni subversive	188
II.2.1. U.R.S.S.....	189
II.2.2. Marea Britanie.....	197
II.2.3. Ungaria.....	199
II.2.4. Germania	203
II.2.5. Afaceri ilegale în plan intern.....	209
II.2.6. Prevenirea actelor de spionaj și sabotaj în întreprinderi	210
II.3. Acțiuni externe și diplomatice	217
II.3.1. Contraspionajul în regimul războiului mondial.....	217
II.3.2. Controlul informativ al legațiilor	221
II.3.3. Gestionarea optimă a rețelei de rezidenți.....	224
II.4. Rolul serviciilor secrete românești în momentele cheie ale evoluției operațiunilor militare	230
II.4.1. Măsurile organizatorice adaptate evoluției războiului.....	230
II.4.2. Decizia intrării în război	232
II.4.3. Pregătirea contraofensivei militare românești din anul 1916.....	236
II.4.4. Dictatul de la Viena.....	241
II.4.5. 23 august 1944 din perspectiva S.S.I.....	244

II.5. Eșecuri acționale.....	262
II.5.1. Gestionarea spețelor de spionaj	262
II.5.2. Atragerea în campanii propagandistice.....	263
II.5.3. Destructurarea S.S.I.	266
II.5.a. Impactul epurărilor	274
III. Figuri reprezentative de ofițeri și agenți informativi ce au influențat evoluția structurilor informative și paternul acțional, în timpul celor două războaie mondiale	282
III.1. Agentura secretă	282
III.1.1. Evidența rețelei informative	283
III.1.2. Tipologia informatorilor	285
III.1.3. Studiu de caz: Maria Tănase.....	297
III.1.4. Rețele informative.....	315
III.2. Funcționari ai serviciului secret	328
III.2.1. Politica de personal	328
III.2.2. Elita serviciului secret	332
III.2.3. Adversarii flagelului comunist	359
Concluzii	385
BIBLIOGRAFIE	400

Prefață

„Secrete au fost și vor mai fi. Cine le are trebuie să le păstreze. Orice idee odată glăsuie, orice document, cu atât mai mult o operațiune, odată pusă în studiu sau pregătire, toate acestea sunt susceptibile de a se dezvălui. Să ne reamintim de acel aheu mitologic care a aflat un secret teribil pentru care viața și-ar fi pierdut-o, dacă l-ar fi dezvăluit-o. Dar fiindcă nu mai putea trăi dacă nu-l dezvăluia, după zile și săptămâni de turmentare, el s-a dus pe malul unei lagune pustii și făcând acolo o gaură în mărul lipicios, a șoptit în ea secretul său, și aheul nostru s-a ușurat, s-a liniștit. Dar ciutul de stuf, cu care a făcut gaura și cu care a astupat-o, închizând secretul lui, era o rădăcină din care a crescut o trestie care în spicul ei vântul foșnea și celelalte trestii se luau după ea foșnind și dezvăluind secretul pe care l-a aflat poporul, dregătorii și însuși regele Midas [...] Astfel, secretul, numai odată șoptit într-o gaură de măr, s-a dezvăluit tuturor generațiilor următoare, cum și celor ce citesc aceste rânduri; deci cine are secrete să și le păzească!”

Generalul Titus Gârbea, *Memorial și însemnări zilnice*, vol. I, ediție îngrijită și annotată de Silviu Miloșiu, Ed. Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2011, p. 122.

În momentul în care elabora rândurile de mai sus generalul de armată cu patru stele Titus Gârbea, erou al celor două războaie mondiale, cu un parcurs profesional de invidiat, participant la Conferința de Pace de la Paris din anul 1919 în calitate de expert militar, o prezență prețuită și influentă la reuniunile de profil ale Micii Înțelegeri, profesor de geografie militară la Școala de Artilerie și la Școala Superioară de Război, șef al Biroului Operații din cadrul Secției a 3-a din Marele Stat Major (1934-1937), atașat militar al României în Germania, Elveția și Olanda (1937-1940), țările nordice și baltice (1940-1942), șef al Detașamentului „Colonel Gârbea” de legătură cu Grupul de Armate Sud (1 iulie 1942 - 1 mai 1943), comandant al Brigăzii 18 Artilerie (1 mai 1943 - 24 martie 1944) și șef al Detașamentului român de legătură cu OKH-ul (24 martie 1943 - 21 august 1944) pornea, în primul rând, de la experiența sa câștigată în cadrul diplomației militare. Beneficiar al unei educații

Armatei, și identificarea de către premierul Ionel Brătianu a colaboratorilor¹⁹ adversarilor militari indicați.

Cu toate acestea, grație unei gândiri flexibile a ofițerilor români, întru-totul ancorată la necesitățile frontului și la interesele naționale, a fost conștientizat rolul însemnat al serviciului de informații în cunoașterea inamicului și în desfășurarea în bune condiții a operațiunilor militare. Cel mai bun exemplu, în acest sens, este cel al Brigăzii de Siguranță din Constanța, pe care o conducea Constantin Duca, „comisarul special” care, încă din luna ianuarie 1916, furniza informații de profunzime privind concentrările trupelor bulgaro-germane în zona din proximitatea graniței României și riscurile iminente ce decurgeau din aceasta²⁰. Deși au provocat un interes sporit la Direcția Siguranței Generale, informațiile nu au fost puse în aplicare și în plan militar, culminând cu dezastrul militar românesc de la Turtucaia.

Pe acest fond, în concordanță cu realitățile din timpul Primului Război Mondial, mijloacele și metodele de culegere și valorificare a informațiilor au fost ramificate, iar Serviciul Secret, organul²¹ informativ din cadrul armatei, a fost reorganizat.

Instrucțiunile privind organizarea și funcționarea Serviciului de Informații expuse la data de 20 februarie 1917, au consemnat pentru întâia dată Serviciul Secret, organ cu prerogative pe linia spionajului propriu-zis și în materie de contraspionaj.

tras la răspundere pentru trădarea comisă, prin punerea la dispoziția dușmanului a unor documente militare, în speță a planului de campanie al trupelor române.

¹⁹ În perioada celor doi ani de neutralitate a României, reprezentanții ambelor părți beligerante au purtat lupte crâncene pentru atragerea de partea cauzei lor a personalităților românești. Pentru aceasta, nu exista rabat în oferirea de sume consistente care să „îi stimuleze” pe români în sensul dorit. Deși afirmația nu poate fi susținută în lumina unor documente arhivistice, sunt date conform cărora (prezentate în studiul „A intrat Romania în Primul Război Mondial cu un spion german în fruntea Armatei?” - <http://www.unstory.com/a-intrat-romania-in-primul-razboi-mondial-cu-un-spion-german-in-fruntea-armatei.html> - accesat la 22.10.2015), în acest context, a fost descoperit de către autorități un anume Gunther (sau Guenther), recrutor german pe lista căruia se aflau alături de Vasile Zottu și Constantin Mile, Ioan Slavici, Tudor Arghezi, Gala Galaction sau Matei Caragiale.

²⁰ Arhiva SRI, fond Penal (în continuare fond P), dosar nr. 20954, filele 571-572.

²¹ Misiunea acestuia a fost identificarea instituțiilor de spionaj și propagandă, a sistemului de organizare și conducere, stabilirea obiectivelor acestora și a măsurii în care erau capabile să afecteze securitatea României.

I. Aspecte conceptuale cu privire la serviciile secrete românești în timpul războaielor mondiale

I.1 Organizare legislativă și metodologică

I.1.1 Scurt istoric al evoluției organizatorice a structurilor de informații românești

Serviciul Secret Român (devenit ulterior²², prin reorganizare, Serviciul Special de Informații – S.S.I.), aflat în permanență la dispoziția conducerii statului, a desfășurat în decursul timpului o intensă activitate informativă și contrainformativă în țară și străinătate. Atenția sa a fost îndreptată, după 1917, asupra Rusiei (Uniunii) Sovietice și a Partidului Comunist Român, acționând fără rezerve pentru a obține informații și a descoperi pe cei ce desfășurau activitate împotriva statului român.

Anterior Războiului Balcanic, din anul 1913, România nu a avut un serviciu / o structură de *intelligence* propriu-zisă, întrucât nu a existat un aparat tehnic, calificat în vederea culegerii de informații²³. În fapt, încă din primele momente în care armatele române pătrundeau în Bulgaria, a fost resimțită necesitatea unei asemenea de structuri atât pentru operațiunile militare, cât și pentru înțelegerea situației armatelor celorlalte state. A fost ocazia cu care s-au dispus și primele măsuri pentru organizarea serviciului de informații și contrainformații, scopul declarat fiind acela al culegerii de date din Bulgaria, dar și (mai ales) din Rusia. Sarcina creării și conducerii instituției a fost oferită necunoscutului – în acel moment - Mihail Moruzov, demersurile sale manageriale, cel puțin în Primul Război Mondial și prima decadă interbelică, fiind grevate de dificultățile în formarea de cadre corespunzătoare.

²² 12 noiembrie 1940.

²³ Arhiva SRI, fond D, dosar nr. 4702, f. 29. „Scurt istoric al organizării și funcționării serviciului secret în România”.

După terminarea confruntării balcanice, a fost restudiată această problematică, scop în care Ministerul de Război a destinat suma de 600.000 de lei – considerabilă la acea vreme –, punându-se astfel fundația în vederea realizării aparatului tehnic. Totuși, după ce au fost realizate primele demersuri de recrutare și formare de personal specific, conducerea Secției a II-a din M.S.M. a avut o schimbare de optică, preluând asupra sa și partea tehnică a Serviciului Secret.

Întrucât realizările efective sub această formă nu au fost cele dorite și implicit au dus la lipsa de implicare, s-a căutat o soluție prin inițierea colaborării cu Siguranța Generală a Statului, unde s-a înființat un birou mixt. Nici această formă de „colaborare” nu a condus la rezultate pozitive, întrucât mulți au profitat de aflulul de fonduri informative, iar pe de altă parte elementele de personal erau inadecvate, așa încât, la data intrării României în războiul din 1916, acest serviciu s-a constatat a fi aproape inexistent.

În timpul războiului, s-a recurs la aceeași formă de organizare ca și în anii 1913-1914, activitatea informativă mărginindu-se însă doar la Frontul Dobrogean și litoralul Mării Negre, utilizându-se elementele folosite în perioada anterioară²⁴.

După terminarea Primului Război Mondial, cu precădere sub motivația gestionării informative a evenimentelor revoluționare din Rusia, atât Ministerul de Război, cât și M.S.M. au hotărât constituirea unui serviciu de informații al armatei. Din nou responsabilitatea organizării acestui tip de serviciu i-a fost delegată lui Mihail Moruzov, în fapt autorul proiectului de funcționare a acestui serviciu. Proiectul conceput de Mihail Moruzov nu a fost însă aplicat. În același timp, sub aceeași diriguire, a funcționat brigada de siguranță DOBROGEA, structură ce gestiona acțiuni de spionaj pe teritoriul Rusiei, prin diferiți pescari și barcagii din Delta Dunării²⁵. Brigada a performat în scopurile

²⁴ *Ibidem*, f. 30.

²⁵ Brigada a fost condusă de Mihail Moruzov și a lucrat până în luna ianuarie 1918, sub ordinea fostului comandor Coandă, pe acea vreme comisar general al guvernului în Delta Dunării. După această dată, brigada a intrat sub ordinea serviciului de siguranță al Corpului VI Armată, cu a cărui conducere era însărcinat fostul inspector general de poliție, Romulus Voinescu, care ulterior a devenit director general al poliției.

sale, funcționarii săi reușind să creeze pe teritoriul U.R.S.S. o puternică rețea informativă, ce s-a dovedit utilă de-a lungul evoluției serviciului pe întreaga perioadă supusă investigației istorice.

Este remarcabil faptul că acest păienjenis informativ i-a permis lui Moruzov să dețină monopolul asupra acțiunilor de spionaj pe teritoriul sovietic, respectiv să anuleze concurența altor servicii interesate (în speță *Intelligence Service* și *Deuxieme Bureau*). Se proceda la crearea permanentă de dificultăți și obstacole în calea acțiunilor acestora astfel încât liderii lor să fie nevoiți să recurgă la o colaborare cu el. Cu alte cuvinte, această formă de acțiune con-lucrative avea următorul circuit: Moruzov recruta, instruia și trimitea agenți în U.R.S.S., aceștia culegeau și îi transmiteau informații pe care, în final, el le copia și le oferea ofițerilor străini²⁶, în schimbul plății informatorilor²⁷. Este modalitatea prin care Moruzov a deținut fără fonduri bănești exclusivitatea activității de spionaj, fapt ce a atras și ridicarea prestigiului său în ochii conducerii M.S.M. din acea vreme, întrucât erau procurate informații fără să fie cerute sume de bani din fondul informativ alocat în acest scop – bani pe care cei din urmă și-i însușeau în mare parte.

Victoria loviturii de stat din Rusia sovietică și, în cele din urmă, înfrângerea contrarevoluției interne au generat neliniști îndeosebi în țările vecine acesteia, fiind adoptate diverse măsuri de ordin militar și polițienesc, menite a slăbi impactul evenimentelor asupra statelor respective. După cum este știut, România s-a unit cu Basarabia, unde au și fost comasate numeroase trupe. Evenimentele în cauză au fost, de fapt, și cele ce au impus statului român regândirea serviciului de informații, oficializarea acestuia realizându-se însă mai târziu, abia în anul 1924, sub forma Biroului Secret din Divizia a II-a (Secția a II-a) a M.S.M., sub conducerea aceluiași Moruzov²⁸. La momentul înființării sale, acest birou avea doar câțiva funcționari (stabiliți într-o cameră modestă, alături de conducerea propriu-zisă) ce se ocupau doar

²⁶ O foarte bună colaborare de acest tip a fost întreținută de Moruzov cu Victor Bogomoleț, fost gardist alb și șeful agenturii engleze.

²⁷ Arhiva SRI, fond D, dosar nr. 4702, f. 31-32.

²⁸ *Ibidem*, f. 32.

de acele probleme ce decurgeau din activitatea M.S.M. și de procurarea informațiilor externe.

Ulterior, la propunerea lui Moruzov, în special în zona frontierelor estice, în Basarabia și Bucovina de Nord, au luat naștere primele *centre informative*, rolul lor fiind de a culege informații din U.R.S.S. și de a asigura contrainformativ aceste teritorii. Centrele (Centrul A, înființat la Cernăuți, respectiv Centrul B, înființat la Chișinău) erau conduse de militari combatanți, asistați de *recrutatori* detașați din serviciul secret. Cei din urmă aveau rolul de a recruta, instrui și intermedia pătrunderea dincolo de frontieră, în misiuni externe, a agenților – aceștia fiind exploatați informativ la întoarcere. După scurt timp, centrele, pentru a căpăta și mai multă stabilitate și pentru a răspunde mai strâns nevoilor M.S.M., au fost dezvoltate și reorganizate prin constituirea de birouri²⁹: Biroul I căutare, Biroul II contrainformații și spionaj și Secretariatul.

În perioada 1924-1931, serviciul de informații a funcționat în această formulă, activitatea sa stabilizându-se și pe linia strânsei legături cu nevoile M.S.M. A fost perioada în care succesul acțiunilor de spionaj întreprinse de Moruzov a impus perspectiva creării și dezvoltării unui Serviciul Secret de sine stătător.

După întoarcerea în țară a regelui Carol al II-lea, Moruzov a reușit să-i câștige "grațiile", cu atât mai mult cu cât s-a dovedit capabil să înăbușe o organizație de spionaj și complotul gândit de fostul colonel Victor Precup, îndreptat chiar împotriva suveranului. Datorită acestor evenimente și întrucât Moruzov nu ezita să îi servească regelui informații de interes personal cu privire la unii politicieni, serviciul secret a devenit foarte apreciat și s-a ajuns să servească direct scopurile palatului. În aceste condiții, au fost alocate fonduri mari, ce au permis dezvoltarea serviciului – astfel că și câmpul de activitate al acestuia s-a lărgit.

Într-o asemenea conjunctură, serviciul a fost iarăși reorganizat, elaborându-se pentru prima dată, la 1 noiembrie 1933, și un regulament

²⁹ Primele două birouri aveau ca atribuții, printre altele, culegerea de informații pe o adâncime de 100 de kilometri pe teritoriul URSS, crearea de rețele informative, gazde, rezidențe ș.a. Materialul informativ rezultat din activitatea lor era exploatat atât de către serviciul secret, prin recrutorii săi, cât și de către M.S.M., prin conducerea centrelor.

de funcționare. Regulamentul prevedea că *Serviciul S* constituia organul tehnic al serviciului de informații (este vorba de Secția II) a M.S.M. În fapt, serviciul era subordonat șefului M.S.M. de la care primea misiuni și nu putea întreprinde nici un fel de acțiune în materie informativă, fără aprobarea prealabilă a acestuia³⁰. Serviciul păstra și o doză de independență prin faptul că șeful său era răspunzător de organizarea sistemului de lucru al aparatului tehnic informativ, precum și de gestionarea fondului informativ alocat. Cât privește încadrarea serviciului cu noi funcționari, aceasta se făcea pe baza propunerii serviciului, care păstra asupra sa deciziile de numire și dosarele personale ale celor în cauză.

Din cauza faptului că, la 20 aprilie 1934, a fost numit ca șef al M.S.M. Ion Antonescu, iar acesta pretindea să exercite un control și asupra activității Serviciului Secret, este justificabilă intrarea în vigoare a unui nou regulament, de această dată emis de Ministerul Apărării Naționale, prin care serviciul a fost transferat în subordinea directă a viitorului mareșal, prilej cu care, încă o dată, i-au fost lărgite și atribuțiile³¹. În fapt, prin Regulamentul din 20 aprilie 1934, Serviciului Secret i s-a conturat și profilul tehnic, devenind un serviciu de informații cazon, fiind astfel conceput și prezentat ca un organ tehnic al serviciului informativ al armatei române căruia îi revenea în competență obținerea de date și informații atât interne, cât și externe, destinatarul direct fiind Ministerul Apărării Naționale, indiferent de starea de război sau pace în care se găsea statul român. Orice acțiune informativă a Serviciului Secret era condiționată de aprobarea prealabilă din partea Ministerul Apărării Naționale, iar angajații erau obligați să execute, la ordin, orice tip de misiune informativă cu temei militar. Personalul ce lucra acoperit, conspirându-și identitatea reală, putea iniția astfel de acțiuni doar sub impulsul unei decizii ministeriale. Selectarea, pregătirea și coordonarea sa însă intrau în responsabilitatea șefului Serviciului Secret a cărui putere și responsabilitate se extindeau în raport cu întreg personalul serviciului, atât profesional cât și disciplinar, pornind de la recrutare și finalizând cu

³⁰ Arhiva SRI, fond D, dosar nr. 4702, f.33.

³¹ *Ibidem*, f. 34.

modul de a aborda și soluționa problematica informativă³². Totodată, cu acest prilej, Mihail Moruzov a devenit director general al Serviciului.

Cu același prilej, se produce o reorganizare mai extinsă a instituției, pornind de la fiecare secție în parte³³. Cea dintâi secție, *Secția I-a Informații Externe* (condusă în primă fază de către locotenent-colonelul Ion Dumitrescu și, din anul 1941, de către locotenent-colonelul Ion Lissievici) avea ca atribuții culegerea informațiilor din străinătate și era împărțită în trei fronturi sau subdiviziuni informative teritoriale și anume:

- Frontul de Est (cu patru birouri: Biroul 1 – *Uniunea Sovietică* – prioritar; Biroul 2 – *Polonia și Țările Baltice*; Biroul 3 – *China, Japonia și Manciuria*; Biroul 4 – politico-economic), condus de Grigore Ernescu ce deținea gradul militar de locotenent-colonel. Aspectele privind coordonarea agenturii frontului erau asigurate de Vasile Palius, conspirativ *Ionescu*, având gradul militar de locotenent-colonel.

Frontul își propunea să exploateze toate posibilitățile de care se putea folosi în vederea estimării angrenajului și potențialului sovietic de război, respectiv pentru infiltrarea de agenți, după declanșarea operațiunilor militare, în cea dintâi linie și în spatele frontului inamic. Pe acest considerent, crearea și reorganizarea centrelor informative a

³²C. Troncotă, *Serviciile de informații ale armatei române și apărarea granițelor României Mari*, în *Dosarele Istoriei*, Anul V, nr. 6, 2000, pag. 45.

³³ La baza înființării lor, a stat concepția lui Mihail Moruzov de organizare a Serviciului Secret al statului român pe următoarele direcții de acțiune:

- Crearea serviciilor secrete de informații operative, la frontiere, care să fie conduse, din punct de vedere tactic, de ofițeri după directivele Secției a II-a din MSM, serviciul secret având în responsabilitate doar elementele de agentură, din perspectivă tehnică.

- Crearea unui Serviciu de contrainformații operativ, aflat în subordinea și responsabilitatea MSM, cu trei centre (Notă autor: fronturi): Vest, Est și Sud, având ca misiune pregătirea aparatului contrainformativ necesar armatelor de operațiuni în caz de război.

- Înființarea unui serviciu informativ în interiorul statelor de interes pentru România, mai departe de zonele aflate sub raza informativă a centrelor subordonate MSM, având sarcina de a procura material de informații cu caracter general, care să fie necesar și să deservească armatei.

- Crearea unui Serviciu de contrainformații care să procure informații cu privire la oricare alte chestiuni ce ar interesa armata.

C. Troncotă: *Mihail Moruzov și Serviciul Secret de Informații al Armatei române*, Editura Evenimentul românesc, București, 1997, pag. 217-218.

avut un flux permanent, urmând linia frontului, inițial la Cernăuți și Chișinău, ulterior la Odessa, Simferopol și, în final, la Rostov.

După încetarea implicării României în luptele armate, a căror țintă o constituia U.R.S.S. (emblematica dată de 23 august 1944), acest front a încetat să funcționeze, iar ansamblul de surse secrete umane a fost deconspirat, evidența informatorilor ajungând în mâinile foștilor inamici, a sovieticilor. Totodată, majoritatea documentelor produse și păstrate în arhiva frontului au fost distruse³⁴.

- Frontul de Vest (cu patru birouri: Biroul 1 – *Ungaria* – prioritar pe fondul problematicii iredentismului maghiar; Biroul 2 – *Germania*; Biroul 3 – *Cehoslovacia, Franța, Anglia și Belgia*; Biroul 4 – politico-economic), condus de maiorul Aurelian Andra. Aspectele privind coordonarea agenturii frontului erau asigurate de maiorul Ion Bălțeanu și locotenent-colonelul Nicolae Reit³⁵.

Frontul de Vest avea centre informative la Timișoara, Arad, Oradea, Turda și Brașov, respectiv rezidenți la Cluj (maior Răzvan Prișeu, Mihai Gurgu), Buda (Gombosiu și fostul locotenent-colonel Justin Senegan), Pesta (Gambaș), Bratislava (locotenent-colonel Lucian Hamza), Berlin, Berna (Cezar Marinescu), Paris (Dan Ivanovici), Stockholm (colonel Radu Dinulescu) și Helsinki (Anghel Ștefănescu). Toți rezidenții erau camuflați în corpul consular al Ministerului Afacerilor Străine, excepția constituind-o Cezar Marinescu, care era legendat drept atașat de presă în cadrul aceluiași minister. Rezidenții nu primeau fonduri operative, însă cheltuielile ocazionate de procurarea de material informativ se achitau de către S.S.I.³⁶

Rezidenții culegeau informațiile prin propriile mijloace: discuții cu diferite persoane, lectura presei, studierea documentelor oficiale publicate, observare personală, recrutări³⁷. Informațiile erau transmise prin curierul diplomatic, iar în situațiile în care rezidenții dispuneau de

³⁴ T. Tănase, *Frontul de Est – subdiviziune informativă teritorială din cadrul Secției I Informații a Serviciului Secret al Armatei Române și Serviciului Special de Informații*, în *Intelligence*, nr. 20, august-octombrie 2011, pag. 72.

³⁵ Arhiva SRI, fond P, dosar nr. 25374, volumul I, f. 44-47. Proces verbal de interogator.

³⁶ Idem, volumul IV, f. 44.

³⁷ Rezidentul din Oradea a obținut fotocopia unui document oficial prin intermediul unei dactilografe de la centrul de recrutare din oraș.

aparate de radio-emisiune, știrile urgente erau raportate cifrat prin radio. După descifrare³⁸, radiogramele erau predate, în principiu, biroului frontului unde se realiza studiul, interpretarea și exploatarea informațiilor respective. Materialul informativ primit prin curier diplomatic era predat de către Secretariatul S.S.I. biroului frontului, unde se executa exploatarea³⁹ acestuia⁴⁰. Pentru captarea informațiilor privitoare la Anglia și S.U.A. își dădeau concursul și rezidenții Frontului de Sud din Spania și Portugalia (cantonați la Madrid, Barcelona și Lisabona)⁴¹.

- Frontul de Sud (cu patru birouri: Biroul 1 – *Bulgaria – prioritar irendentismul bulgar*; Biroul 2 – *Iugoslavia, Italia, Albania*; Biroul 3 – *Turcia, Grecia, Spania și Africa*; Biroul 4 – politico-economic) era condus de locotenent-colonelul Ion Popescu. Aspectele privind coordonarea agenturii frontului erau asigurate de locotenent-colonelul Nicolae Trifon.

Frontul de sud nu dispunea de centre informative, fiind compus doar din rezidenți în străinătate, și anume la: Sofia (Ștefan Călușeru), Varna, Istanbul (căpitan Eugen Teohari și locotenent-colonelul în rezervă Scarlat Urlăteanu, completați în primăvara anului 1943 cu locotenent-colonelul Lucian Costescu), Ankara (Mircea Trifon și, începând cu anul 1942, căpitanul Decebal Celea), Atena (locotenent Decebal Celea și căpitanul Ciorapciu), Salonic (locotenent Ciorapciu), Tirana, Skopje (Petrasincu), Belgrad (căpitan Ion Pențea), Zagreb (Gheorghe Virgil), Roma (căpitan Mihail Codreanu și locotenent-colonel Alexandru Codreanu), Veneția, Milano (Sorin Munteanu), Vichy, Paris, Madrid (maior Nicolae Ionescu), Barcelona (căpitan Dimitriu), Lisabona (căpitan Alexandrescu, înlocuit la sfârșitul anului 1943 de Călin Botez), Teheran (căpitan Alexandru Alexandrescu), Cairo (căpitan Traian Nestianu), Berna (colonel Cernea Marinescu). Rezidenții din Atena și

³⁸ Decriptarea de către biroul cifru condus de locotenent-colonelul Louis Constantinescu.

³⁹ Informațiile primite, indiferent de mijlocul de transmisiune, erau studiate în cadrul biroului de studii al frontului, după care se realiza difuzarea lor prin buletine de informații zilnice ce se înaintau M.S.M. și Președinției Consiliului de Miniștri. Informațiile urgente sau care prezentau un interes deosebit erau comunicate eventual și prin note informative separate

⁴⁰ Arhiva SRI, fond P, dosar 25374, volumul IV, f. 44-45.

⁴¹ *Ibidem*, f. 43.

Salonic au trebuit să fie retrași la scurt timp de la trimiterea în misiune, motivele nefiind precizate/stabilite prin documentele întocmite de S.S.I. Pe de altă parte, rezidenții de la Madrid, Barcelona și Lisabona aveau ca singură misiune monitorizarea operațiunilor ce urmau a fi executate de către armatele americane și britanice⁴².

Nu a funcționat și un Front de Nord, bunele relații ale statului român cu Polonia conducând la concluzia inutilității acestuia⁴³.

Aceste fronturi exercitau recepția tuturor informațiilor din străinătate, analiza și interpretarea lor inclusiv cu sprijinul translatorilor⁴⁴, după care sistematizau informațiile și le înaintau conducerii serviciului⁴⁵. Totuși, existau situații când informația brută primită era incompletă și necesita detalierea sau chiar verificarea. În aceste cazuri, fronturile apelau fie la agentură, fie la rezidenții externi.

Astfel, la rândul său, fiecare front era compus din punct de vedere structural din:

- Agenția Frontului: organul operativ care avea menirea de a culege informații prin diversele mijloace de care dispunea: recrutarea de informatori, rezidenți, exploatarea ziarelor din străinătate, interogarea de cetățeni fugiți din țările respective ce solicitaseră azil în România ș.a.

- Rezidentul: organul informativ care culegea informații din țările în care era acreditat. Pe lângă acesta mai erau delegați câte un radio-telegrafist, care avea ca misiune să transmită informațiile obținute, fără a avea și alte însărcinări de ordin informativ. Rezidenții erau grupați astfel:

- rezidenți și informatori camuflați în posturi oficiale (la adăpostul cărora își îndeplineau sarcinile informative);

- rezidenți și informatori români stabiliți în străinătate cu ocupații particulare sau autohtoni în țările străine⁴⁶;

⁴² *Ibidem*, f. 45.

⁴³ N.D. Stănescu, *Întâmplări și oameni din Serviciul Secret*, ..., pag. 80-82.

⁴⁴ Mihălteanu, Cîrje, Enescu și Voinea – Arhiva SRI, fond P, dosar nr. 25374, volumul VI, fila 24.

⁴⁵ N.D. Stănescu, *Întâmplări și oameni din Serviciul Secret*, ..., pag. 80-82.

⁴⁶ Activau fie animați de sentimentul pur al datoriei față de țară, pretinzând strictul necesar pentru a-și putea îndeplini misiunea, fie de retribuții serioase, care să le compenseze munca și riscul.

- informatori români, trimiși în străinătate pe timp determinat și cu obiective limitate;

- rezidenți și informatori străini, în majoritatea cazurilor aparținând ca naționalitate statului respectiv, deci trădători;

- rezidenți și informatori străini aparținând altor naționalități decât statul în care acționau⁴⁷.

Reține atenția că informatorii trădători și străini acționau doar în sistem retribuit în raport cu informațiile pe care le produceau și documentele pe care le procurau.

- Ofițerii acoperiți ce acționau în străinătate sub legenda de secretar al atașatului militar. Chiar dacă atașaii militari nu erau subordonați și nu făceau parte din cadrele serviciului, erau trimiși în misiune de către M.S.M. numai la recomandarea Serviciului Secret. Pe acest considerent, ofițerii respectivi erau obligați ca, în situația în care stabileau și obțineau vreo informație mai valoroasă, întâi să o expedieze și să o aducă la cunoștință lui Moruzov. Mihail Moruzov, la rândul său, fie o prezenta palatului și apoi o raporta M.S.M., fie, în unele cazuri, o păstra pentru sine. Totodată, în foarte dese rânduri, atașaii militari erau folosiți de serviciul secret în diverse combinații informative, fiindu-le încredințate de către Moruzov o serie de misiuni speciale pe care urmau să le îndeplinească⁴⁸.

- Biroul de Studii al Frontului – organul de sinteză al frontului care adresa, pe baza planului de căutare a informațiilor întocmit de M.S.M., cererile pentru satisfacerea nevoilor informative către Agentura frontului. Materialul informativ primit de la Agentura frontului, informațiile din presă sau alte publicații din care puteau fi extrase date secrete erau studiate în cadrul Biroului de Studii, interpretate și comparate cu alte date cunoscute, după care se difuzau la M.S.M. și Președinția Consiliului de Miniștri⁴⁹.

Nu în ultimul rând, cu privire la Secția I-a Informații, este de remarcat că în managementul său, cât și în componența fronturilor, s-a

⁴⁷ Arhiva SRI, fond D, dosar nr. 47u, f. 48-50, Notă strict secretă din 23 mai 1942 privind salarizarea personalului SSI în străinătate.

⁴⁸ Idem, dosar nr. 4702, f. 35.

⁴⁹ Idem, fond P, dosar 25374, volumul IV, f. 45-46.

realizat un aflus de ofițeri activi cu anumite cunoștințe în materie de informații, fie din M.S.M., fie din anumite unități militare. Pe acest raționament și dat fiind faptul că serviciul lucra cu statul major, în organizarea serviciului s-a preluat forma specifică militară a Secției a II-a din M.S.M..

În ceea ce privește cea de a doua secție, *Secția a II-a Contrainformații* (condusă de către Florin Becescu), este de menționat faptul că avea ca atribuții culegerea de informații din toate domeniile și, în mod special, cu privire la funcționarii de stat care aveau legături cu persoanele bănuite că desfășurau activități ilegale. De asemenea, se ocupa de urmărirea minorităților naționale bănuite a desfășura activități de spionaj. În aceste scopuri, exceptând câțiva funcționari care lucrau în cadrul secției, a fost organizată și o grupă de filaj care se ocupa de urmărirea persoanele indicate de conducerea serviciului. Aspectele de interes rezultate în urma activității secției erau cuprinse în sinteze informative săptămânale transmise către Palat, Ministerul de Război și șeful M.S.M. Totodată, lunar, datele cu valoare operativă erau cuprinse în buletine de informații destinate marilor comandamente.

În cadrul secției funcționau (ca urmare a reorganizării din anul 1937) și o serie de compartimente sau grupe:

- Grupa de contra-spionaj / Grupa I-a – contrainformații – viza descoperirea acțiunilor de spionaj întreprinse de cetățenii străini aflați în țară, membrii legațiilor străine, dar și de cetățeni români, îndeosebi de către aceia ce își desfășurau activitatea în ministere⁵⁰. Totodată, aceasta cerceta și exploata informativ pe acei cetățeni străini fugiți din alte țări care se predau organelor de frontieră sau pe cei prinși că voiau să treacă în mod ilegal granița de stat.

- Grupa industrial-economică / Grupa a II-a – industrii – avea în vedere culegerea de informații din sectorul economic, privind traficurile valutare și economice;

⁵⁰ În cadrul grupei de contra-spionaj funcționa o echipă însărcinată să supravegheze „activitatea persoanelor suspecte din departamentele armatei, furnizorii armatei, personalul din ministere și personalul instituțiilor armatei”. Idem, fond D, dosar 10741, f. 10.